

MAHALLA – MILLIY QADRIYATLAR BESHIGI

Yo'ldosheva Manzura O'rinboyevna

Urganch shahar 2-son texnikumi xorijiy til fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mahalla institutining milliy qadriyatlarni asrash, rivojlantirish va yosh avlodga yetkazishdagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Mahalla xalqning asrlar davomida shakllangan urf-odatlar, an'analar, axloqiy me'yorlari va ma'naviy merosini saqlab kelayotgan muhim ijtimoiy institut sifatida yoritilgan. Shuningdek, globallashuv sharoitida mahallaning milliy o'zlikni saqlashdagi vazifalari hamda istiqbollari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *mahalla, milliy qadriyatlar, ma'naviyat, urf-odatlar, an'analar, ijtimoiylashuv, yoshlar tarbiyasi, madaniy meros, globallashuv.*

Аннотация: *В данной статье анализируется роль института махалли в сохранении, развитии и передаче национальных ценностей молодому поколению. Махалля рассматривается как важный социальный институт, сохраняющий традиции, обычаи, нравственные нормы и духовное наследие народа. Также освещаются задачи и перспективы махалли в сохранении национальной идентичности в условиях глобализации.*

Ключевые слова: *махалля, национальные ценности, духовность, традиции, обычаи, социализация, воспитание молодёжи, культурное наследие, глобализация.*

1. Kirish

Har bir xalqning taraqqiyoti uning tarixiy xotirasi, milliy qadriyatlari va ma'naviy merosiga bog'liqdir. Milliy qadriyatlar xalqning asrlar davomida shakllangan turmush tarzi, urf-odatlar, an'analar, axloqiy qarashlari va madaniy merosini o'zida mujassamlashtiradi. Ushbu qadriyatlarni saqlash va kelajak avlodga yetkazishda mahalla instituti muhim o'rin tutadi.

O'zbek xalqining ko'p asrlik tarixida mahalla nafaqat hududiy birlik, balki insonlarni birlashtiruvchi, ma'naviy qadriyatlarni shakllantiruvchi va avlodlar davomiyligini ta'minlovchi ijtimoiy makon sifatida faoliyat yuritib kelgan. Shu sababli mahalla "milliy qadriyatlar beshigi" deb e'tirof etiladi.

Bugungi kunda globallashuv jarayonlari kuchayib borayotgan bir paytda milliy o'zlikni saqlash, yoshlarni milliy ruhda tarbiyalash va ma'naviy tahdidlardan himoya qilish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bu vazifalarni amalga oshirishda mahalla institutining roli yanada ortmoqda.

2. Mahalla institutining tarixiy ildizlari

Mahalla Sharq xalqlari hayotida qadimdan mavjud bo'lgan ijtimoiy institutlardan biridir. Tarixiy manbalarda mahalla qo'shnichilik, hamjihatlik va o'zaro yordam tamoyillari asosida shakllangan jamoa sifatida qayd etiladi.

O'zbek xalqi hayotida mahalla doimo mehr-oqibat, hamkorlik va birdamlik markazi bo'lib kelgan. Har qanday oilaviy, ma'naviy va madaniy tadbirlar mahalla bilan chambarchas bog'liq holda o'tkazilgan.

Mahalla aholining kundalik hayotida nafaqat boshqaruv tizimi, balki ma'naviy maktab vazifasini ham bajargan.

3. Mahalla – milliy qadriyatlar saqllovchisi

Milliy qadriyatlar insonning ma'naviy kamolotida muhim o'rin tutadi. Mahalla esa ushbu qadriyatlarning amaliy maktabi hisoblanadi.

Mahalla orqali quyidagi qadriyatlar avloddan-avlodga o'tib kelmoqda:

- kattalarga hurmat;
- kichiklarga izzat;
- mehr-oqibat;
- qo'ni-qo'shnichilik;
- hashar an'analari;
- saxovat va muruvvat;
- mehmondo'stlik;
- vatanparvarlik;
- oilaparvarlik;
- milliy urf-odatlariga sadoqat.

Aynan mahalla muhiti inson qalbida ushbu fazilatlarning shakllanishiga xizmat qiladi.

4. Mahallada milliy an'analarning namoyon bo'lishi

Milliy qadriyatlar kundalik hayotda turli an'analari orqali namoyon bo'ladi.

Navro'z bayrami

Navro'z umumxalq bayrami sifatida mahallalarda keng nishonlanadi. Bayram davomida milliy taomlar tayyorlanadi, xalq o'yinlari va madaniy tadbirlar tashkil etiladi.

Hashar an'anasi

Hashar xalqimizning eng qadimiy qadriyatlaridan biridir. Mahallalarda hasharlar orqali aholi birdamligi, hamkorligi va jamoaviy mas'uliyati mustahkamlanadi.

To'y va marosimlar

Beshik to'yi, sunnat to'yi, nikoh marosimlari va boshqa urf-odatlar mahalla ishtirokida o'tkaziladi. Bu esa yosh avlodning milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalanishiga xizmat qiladi.

5. Yoshlar tarbiyasida mahallaning o'rni

Yosh avlodning ma'naviy barkamolligi jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Mahalla yoshlarni turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, sport musobaqalari, kitobxonlik kechalari va uchrashuvlar orqali tarbiyalaydi.

Mahalla faollari, nuroniylar va ziyolilar yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishda muhim rol o'ynaydi.

Ayniqsa, internet va ommaviy madaniyat ta'siri kuchayib borayotgan davrda mahalla yoshlarni turli ma'naviy tahdidlardan himoya qiluvchi muhim ijtimoiy institut hisoblanadi.

6. Globallashuv va milliy qadriyatlar

Globallashuv jarayoni dunyo xalqlari o'rtasidagi madaniy aloqalarni kengaytirish bilan bir qatorda ayrim milliy qadriyatlarning zaiflashuviga ham sabab bo'lmoqda.

Bugungi kunda quyidagi muammolar kuzatilmoqda:

- yoshlarning milliy urf-odatlarga qiziqishining pasayishi;
- oilaviy qadriyatlarning transformatsiyasi;
- virtual muloqotning kuchayishi;
- ommaviy madaniyat ta'sirining ortishi.

Mazkur muammolarni bartaraf etishda mahalla instituti milliy qadriyatlarni targ'ib etuvchi va himoya qiluvchi muhim mexanizm bo'lib xizmat qiladi.

7. Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mahalla milliy qadriyatlarni saqlash, rivojlantirish va yosh avlodga yetkazishda beqiyos ahamiyatga ega.

Mahalla:

- milliy o'zlikni saqlaydi;
- ma'naviy merosni avlodlarga yetkazadi;
- yoshlarni tarbiyalaydi;
- jamiyatda birdamlik va hamjihatlikni mustahkamlaydi.

Shu munosabat bilan quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Mahallalarda milliy qadriyatlar markazlarini tashkil etish;
2. Yoshlar uchun "Milliy meros saboqlari" loyihalarini yo'lga qo'yish;
3. Mahalla va ta'lim muassasalari hamkorligini kuchaytirish;
4. Milliy urf-odatlarini targ'ib qiluvchi madaniy tadbirlarni ko'paytirish;
5. "Raqamli mahalla" platformalari orqali milliy qadriyatlarni targ'ib qilish.

Xulosa qilib aytganda, mahalla xalqimizning ko'p asrlik ma'naviy tajribasi va milliy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan noyob ijtimoiy institutdir. Uni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash milliy o'zligimizni saqlash hamda kelajak avlodni barkamol insonlar etib tarbiyalashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
3. O'zbekiston Respublikasining "Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida"gi Qonuni.
4. Qodirov A. Mahalla va milliy qadriyatlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.

5. Ubaydullayeva R.T. O‘zbekistonda fuqarolik jamiyati va mahalla instituti. – Toshkent, 2019.
6. Parsons T. The Social System. – New York: Free Press, 1951.
7. Putnam R. Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. – New York, 2000.